

מסורת הש"ס

א) [פסחים סט:ז, ב] [ג] [ג]עיל 1: [ד"ץ], א) [ע"י תוספות זכחם נ. ד"ה אם על], (ד) [בסדרות נח:], ס) [ויקרא כג:], ו) [פסחים קט:], ו) [ש"ך לעיל ז:], ח) [דף כב:], ט) אלא, י) [ע"י תוספות מגילה ת. ד"ה אין צ"ן ותוספות ב"ק סז: ד"ה מי קמי ותוספות תענית יג: ד"ה מא:],

תורה אור השלם

- [וְעִשְׂתָּ חֹג שְׁבִעוֹת לַיהוָה אֶלֶיךָ מִסֹּת דְּבַר תֵּן אֲשֶׁר תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יִצְרָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים טו י] [וְשֵׁשׁ הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּשׁ מִסַּע עַל הָאָרֶץ וְאִי־הָיָה: אסתר א י] [וְשִׁמְחָה בַּחֹדֶף אֲתָה וּבֹנֶה וּבֹרֵךְ וְעֹבֵדךָ וְאֲמֹתָךְ וְהַלְוִי וְהָגֵר וְיִתְרוֹם וְהַאֲלֻמָּה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: דברים טו יד]

מוסף רש"י

משום סקרתא. סקרתא סקריא שקרין מיליף שהשכט לזכע בסקריא והיה מנהי א' צ' ג' ד' וכשהיה יולא עשירי סוקרו בסקירא עד שיהא ניכר ויחזקו לזכוע ציו"ט (בבברות נח. מכתב"י). לרבות כל מיני שמחות. של נכר (בציצה יט.). מכאן אמרו חכמים ישראל יוצאין ידי חובתן כו'. לע"ז מחייב ועומד הוא (פסחים ע.ו.).

רבינו חננאל

אכל חגיגת ארבעה עשר אינה מן התורה. ובה"א מן המעשר ומקשינן אמאי והא חגיגת ט"ו ודאי היא מן התורה וכל דבר שבא מן החובה אינו בא אלא מן החולין. ופריך עולא בטופל מעשר שני לחולין ב, ובא חזקי' ור' יוחנן לפרש דרבינו חזקיה אמר טופלין בהמה לבמה פי' טופלין בהמה של חגיגה עם בהמות אחרות של מעות מעשר שני או של נדרים ונדרות ומפורש בתלמוד ארץ ישראל שזה טופל הוא ממעשר שני אבל בירוש' לא פי' חיישין משום סקרתא מפני שבשעה שמונה ומעשר סוקר העשירי בסקירא ואין סוקרין בירוש'. ואין טופלין מעות למעות פי' אין מוסיפין על מעות של חגיגה מעות של נדרים שעליו או מעות מעשר שני ומביא בהמה שמינה או פר גדול. ור' יוחנן אמר טופלין מעות למעות ואין טופלין בהמה לבמה. תניא כוותיה דר' יוחנן מסת מלמד שאדם מביא חובתו הן החולין ומנא לן שאם רצה לערב מערב ת"ל כאשר יברכן ה' אלהיך אפילו שוורים כלומר מוסיף

הכל חייבין

אמר מר זבין הלל אומרים אף מן המעשר. והלא דבר שצחוזה הוא: **בטופל**. מחזר מעשר עם החולין ומציא ופליגי אמוראי כי^{לד} טופלין: **חזקיה אמר צהמה לצהמה**. אם יש לו אוכלין הרצה ואין להן סיפוק צצהמה אחת יציא אחת למגיגה מן החולין והשאר מן

המעשר ואע"פ שכולן הצאות ציוס ראשון שם חגיגה עליהן כבר ילא ידי חובה צראשונה מן החולין: ואין **טופלין מעוט למעות**. לקנות צהמה גדולה. ורבי יוחנן אמר איפכא. למר אמתוי ליה שפיר טפי יציאת ידי חובתו מן החולין כשמציא צהמה שלמה מן החולין ולמר אמתוי ליה שפיר טפי כשחולין מעורבין עם כל אכילותיו. ולקמן יליף לה מקראי דמותר להיות טופל: **מסת**. צצבוות כתיב ועשית חג צצבוות לה' אלהיך מסת נדבת ידך. ולקמן מפרש מסת לשון חולין: **מערב**. אין לשון זה נופל אלא צצעות שקנה צהן צהמה דשתי צצמות זו ניכרת לעצמה וזו ניכרת לעצמה: **אשר יצרכך**. מכל אשר יצרכך: **יוס ראשון**. שהוא לשם חגיגה יהו מן החולין ולית להו לצ"ש

טפילה צצבר שצחוזה: **מכאן ואילך**. שאינו אלא שמהה דלילו צחגיגה כתיב וחגותם אותם^י יוס אחד ותו לא אף מן המעשר: **אכילה ראשונה**. השתא סלקא דעתך צהמה לעצמה ויציגנה על שלחן ראשון: **מכאן ואילך**. אפילו צו ציוס: **ושאר כל ימות הפסח**. שאין אלא לשמהה אדם יולא צצמער צהמה אם יש לו וכל שכן שקונה שלמים צצמות מעשר שני: **ציו"ט מאי טעמא לא**. נפיק צצמער צהמה צשאר אכילות חוץ מן הראשונה כי היכי דשרו צצמער שני: **משום סקירסא**. שצצבו דתנן צצכורות (דף נח:). היוולא צעשירי סוקרו צסיקרא

ולומר הרי זה מעשר. והוא צצב אדום שצצעין צו תריסין: **ושמחם**. כל השמחות צצמשת דלא צעי מיינה אלא שמחה ואמר מר^י אין שמחה אלא צצבר והאי צבר הוא:

טופלין בהמה לבמה. צהמה ראשונה מן החולין ואין למעשר אכל מעות למעות להצטרף מעות חולין ומעות מעשר לקנות צהמה ^אדמשמע ליה דהוי דבר שצחוזה ממעשר לא וכל אחד ואחד לפי סצרתו מיהו יש לימן טעם צמילתא דתרייהו דחוקיה אמר אין טופלין מעות סצרתו ניכר כיון שאפשר לו ליטפל צצתי צצמות הכי עדיף דסצירא ליה לחוקיה התם חולק לחובתו לשתי צצמות הלכך צצמות לא איטפל ור' יוחנן אומר טופלין למעות כיון דרצייה קרא טפילה דשרי על כרחו הכי הוא דצצתי צצמות לא הוי דסצירא ליה לר' יוחנן אין אדם חולק חובתו לשתי צצמות וכן מצינו צירושלמי אמר רבי אילא צצס רבי אמי איתפלגון חוקיה ורבי יוחנן חוקיה אמר אדם חולק חובתו לשתי צצמות וכו':

מלמד שאדם מביא חובתו מן החולין. וצשילה פרכ המודה (נמחות דף פב.) מפקין ליה מקרא אחרגא וגם צפרק דס הסטאת (זכחם דף נח.) וי"ל דהכא איצטרך דסלקא דעתך אמיינא כיון דכתיב אשר יצרכך לטפלה דמעשר אימא כולי נמי לייתי מן המעשר: **ת"ץ אשר יברכך**. מיהו צירושלמי מפקין ליה דכתיב מסת וכתיב לא תוכל שאתו (דברים יד) מה להלן מן המעשר כו' ר' אליעזר אמר נאמר כאן שמחה ונאמר להלן שמחה אף כאן מעשר אף כאן מעשר רבי עולא בר ישמעאל נאמר כאן מסת ונאמר להלן ומרב משאת מה להלן אחת עיקר והשאר טפל אף כאן: ה"ג **ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה**. אכל יש ספרים שכתוב צהן גירסא אחרת ואין ליצשה:

משום סקרתא. הקשה הר"ר אלחנן תיפוק ליה דאין מקדישין ציו"ט ^אי) וכדקאמר צפרק צתרא דציצה (דף לו:.) וי"ל דשאני הכא דקדושה ועומדת כיון דחייב מן התורה לקדשו כלאמרינן צפרק צתרא דצכורות (דף נח.) הלכך לא שייך ציה שום איסור והר"י תירץ דציצה דנקט לפי שהוא איסור דאורייתא הלכך גזרו צה אכל מקדיש דלא הוי רק דרצנן לא גזור וכן משמע התם (ציצה דף לו:.) גצי אין רוכצין על גצי צהמה ומוקי לה משום תחומין לימא קסצר תחומין דאורייתא אלא גזרה שמא יחתוך זמורה משמע דמשום איסור דרצנן לא גזרו ורבי אלחנן היה רוצה לתרץ דלהקדיש לא קאמר דהא אמרינן צפרק שואל (שבת דף קמח:.) מקדיש אדם חגיגתו ציו"ט ופסחו צצבת א"כ הכא נמי כיון דנפיק צה ידי שלמי שמחה מני להקדיש אך אין הר"י מודה לו כיון דלא אחי עיקר משום שלמי שמחה דאם לא כן צדין דנדרים ונדבות נמי ליקדשן כיון דנפיק משום שמחה ומכל הני שניוי לא יתכן צצכורות פרכ צתרא (דף נח.) אמאי נקט סקרתא ולא נקט מקדישין דהתם לא שייך גזרה אלא ^בי) שניו ראשון דקדושים ועומדין יתכן התם והכא ולא דמי להצצת תרומות ומעשרות דאסור משום מתקן דהכא לא מתקן הוא דצלאו הכי שרי למיכל קודם שיעשר צהמותיו: **ויישם המלך אחשורוש מם**. אכל יהיו לך למס ועצודך (דברים כ) וכן ויהי למס עוצד (צראשית מט) לא מייית דהני לאו מעות משתמעין ^אי) אלא לשון עצדות צצלמא: **ושמחת בחגך לרבות מיני שמחות צשמחה**. גצי חג הסוכות כתיב ורשין ליה מדהדר כתיבה הכא כיון דכתיב' גצי עצרת ופסח ילפינן מיינה צהיקש וכן מלא רבי אלחנן צסיפרי דמעצרת הוא דרשין לה דכתיב וזכרת כי עצד היית צארך מצרים לימד כל שנהא צעצרת נוהג צפסח וזג או אינו כל שנהג צפסח וזג נוהג צעצרת תלמוד לומר אלה אלה נוהגין צעצרת כו':

הכל חייבין פרק ראשון חגיגה

ח.

אלמא קסבר חגיגת ארבעה עשר לאו דאורייתא. ואין להקשות דתניא צפי' אלו דברים צפסחים (דף ע. ושס) לא ילין מן הצבר לימד על חגיגת י"ד שנאכלת לשני ימים ולילה אחד כו' אלמא סצירא ליה דהוי דאורייתא ועוד אשכחן תנא התם דאינה נאכלת

אלא ליום ולילה אחד משמע דאית ליה דאורייתא אכל פליג אליך תנא דאמר שני ימים ולילה^א ויש לומר דסצר כתנא דמתני' פרכ אלו דברים (שס דף סט:) דתנן אימתי מציאין עמו חגיגה צומן צצא צחול צצהרה וצמועט צומן צצא צצבת צמרצה או צעומאה אין מציאין א"כ משמע דלאו חובה דפעמים לא אחיא דקקאמר רב אשי התם צגמחא: **"אמאי דבר שבחובה הוא**. אומר הר"ר אלחנן הוא הדין

דהוי מני להקשות עולה היא ואינה נאכלת ואין נותנין דמי מעשר רק צצבר הנאכל והכי מצינו צסיפרי פרשת עשר תעשר ככל אשר תאוו נפשך יכול צעצדים כו' יכול ליקח צהמה למשתה צנו וכו' הרי אחת דן כו' אי מה להלן עולה ושלמים אף כאן תלמוד לומר ואכלת ושמתת שמחה שיש צה אכילה ילאו עולות שאין נאכלות ויש להקשות דאמר צפ"ק דחולין (דף כא. כא.) ושס) צצמעתתא דכמשפט איצטרך כמשפט צעולת העוף לומר שאינה צאה אלא מן החולין תיפוק ליה דעולה היא ומיהו הא לא קושיא הוא דהתם ^אי) נמי פריך ^אי) ציוס מציוס צויות נפקא ומשני כדי נסבא והוא הדין דמני למיפרך עולה היא ולשני הכי אכל הר"ר אלחנן מפרש דכתיב והקריצו דהוי חלוק שמע מינה דמוציא מכלל שאר עולות ולייתי ממעשר אע"ז דאינה נאכלת ומיהו מימה ההיא דמגילה (דף טז.) דאמר אין צין נדרים ונדבות כו'

השקשה הר"ר יעקב מאורליינ"ש לייתי נמי שהנדרים אינם צאים אלא מן החולין דהוי ליה חובה ונדבות אף ממעשר ^אי) והיה מתרץ הר"ר אלחנן דמייירי צעולה דצלאו הכי אינה צאה ^אי) מן החולין שאינה נאכלת כדפרישית:

מהמה ראשונה מן החולין ואין למעשר אכל מעות למעות להצטרף מעות חולין ומעות מעשר לקנות צהמה ^אי)דמשמע ליה דהוי דבר שצחוזה ממעשר לא וכל אחד ואחד לפי סצרתו מיהו יש לימן טעם צמילתא דתרייהו דחוקיה אמר אין טופלין מעות סצרתו ניכר כיון שאפשר לו ליטפל צצתי צצמות הכי עדיף דסצירא ליה לחוקיה התם חולק לחובתו לשתי צצמות הלכך צצמות לא איטפל ור' יוחנן אומר טופלין למעות כיון דרצייה קרא טפילה דשרי על כרחו הכי הוא דצצתי צצמות לא הוי דסצירא ליה לר' יוחנן אין אדם חולק חובתו לשתי צצמות וכן מצינו צירושלמי אמר רבי אילא צצס רבי אמי איתפלגון חוקיה ורבי יוחנן חוקיה אמר אדם חולק חובתו לשתי צצמות וכו':

מלמד שאדם מביא חובתו מן החולין. וצשילה פרכ המודה (נמחות דף פב.) מפקין ליה מקרא אחרגא וגם צפרק דס הסטאת (זכחם דף נח.) וי"ל דהכא איצטרך דסלקא דעתך אמיינא כיון דכתיב אשר יצרכך לטפלה דמעשר אימא כולי נמי לייתי מן המעשר: **ת"ץ אשר יברכך**. מיהו צירושלמי מפקין ליה דכתיב מסת וכתיב לא תוכל שאתו (דברים יד) מה להלן מן המעשר כו' ר' אליעזר אמר נאמר כאן שמחה ונאמר להלן שמחה אף כאן מעשר אף כאן מעשר רבי עולא בר ישמעאל נאמר כאן מסת ונאמר להלן ומרב משאת מה להלן אחת עיקר והשאר טפל אף כאן: ה"ג **ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה**. אכל יש ספרים שכתוב צהן גירסא אחרת ואין ליצשה:

משום סקרתא. הקשה הר"ר אלחנן תיפוק ליה דאין מקדישין ציו"ט ^אי) וכדקאמר צפרק צתרא דציצה (דף לו:.) וי"ל דשאני הכא דקדושה ועומדת כיון דחייב מן התורה לקדשו כלאמרינן צפרק צתרא דצכורות (דף נח.) הלכך לא שייך ציה שום איסור והר"י תירץ דציצה דנקט לפי שהוא איסור דאורייתא הלכך גזרו צה אכל מקדיש דלא הוי רק דרצנן לא גזור וכן משמע התם (ציצה דף לו:.) גצי אין רוכצין על גצי צהמה ומוקי לה משום תחומין לימא קסצר תחומין דאורייתא אלא גזרה שמא יחתוך זמורה משמע דמשום איסור דרצנן לא גזרו ורבי אלחנן היה רוצה לתרץ דלהקדיש לא קאמר דהא אמרינן צפרק שואל (שבת דף קמח:.) מקדיש אדם חגיגתו ציו"ט ופסחו צצבת א"כ הכא נמי כיון דנפיק צה ידי שלמי שמחה מני להקדיש אך אין הר"י מודה לו כיון דלא אחי עיקר משום שלמי שמחה דאם לא כן צדין דנדרים ונדבות נמי ליקדשן כיון דנפיק משום שמחה ומכל הני שניוי לא יתכן צצכורות פרכ צתרא (דף נח.) אמאי נקט סקרתא ולא נקט מקדישין דהתם לא שייך גזרה אלא ^בי) שניו ראשון דקדושים ועומדין יתכן התם והכא ולא דמי להצצת תרומות ומעשרות דאסור משום מתקן דהכא לא מתקן הוא דצלאו הכי שרי למיכל קודם שיעשר צהמותיו:

ויישם המלך אחשורוש מם. אכל יהיו לך למס ועצודך (דברים כ) וכן ויהי למס עוצד (צראשית מט) לא מייית דהני לאו מעות משתמעין ^אי) אלא לשון עצדות צצלמא: **ושמחת בחגך לרבות מיני שמחות צשמחה**. גצי חג הסוכות כתיב ורשין ליה מדהדר כתיבה הכא כיון דכתיב' גצי עצרת ופסח ילפינן מיינה צהיקש וכן מלא רבי אלחנן צסיפרי דמעצרת הוא דרשין לה דכתיב וזכרת כי עצד היית צארך מצרים לימד כל שנהא צעצרת נוהג צפסח וזג או אינו כל שנהג צפסח וזג נוהג צעצרת תלמוד לומר אלה אלה נוהגין צעצרת כו':

מי

עין משפט ונר מצוה

בג א **מיי** פ"י מהלכות קרבן פסח הלכה יג ופ"צ מהלכות חגיגה הלכה י:

בב ב **ג** ד **ה** מ"י פ"צ מהל' חגיגה הל' ח:

בבב ו **ז** מ"י שם הל' ט

[ופכ"ג מהל' שבת

הל' יד]:

בבו ח **מיי** פ"ב מהל' חגיגה הלכה י:

הגהות הב"ח

(א) תוב' ד"ה אמאי וכו' הא לאו קושיא הוא דהתם נמי פריך ידו הימנית מדרבה בר חנה נפקא ומשני כדי נסבא והוא הדין דמני למימר מן החולין עולה היא ולשני הכי אכל הכ"ר אלחנן מפרש דסצירא מוכתיב והקריצו דהוי: (ב) בא"ד אינה צאה אלא מן החולין כיון שאינה נאכלת כדפרי': (ג) ד"ה טופלין וכו' משמע ליה לחזקיה דהוי דבר שצחוזה ממעשר לא ור' יוחנן משמע ליה שיהא חולין מעורב עם כל אכילותיו וכל אחד ואחד לפי סצרתו וכו' דחוקיה דאמר אין טופלין מעות למעות סצרתו ניכר דכיון וכו' דסצירא ליה לחזקיה אדם חולק חובתו וכו' ור' יוחנן אומר טופלין מעות למעות דכיון דרצייה: (ד) ד"ה משום וכו' דאין מקדישין ציוס טוב צדתן צפ' צתרא: (ה) בא"ד ולא נקט מקדישין דהתם לא שייך גזירה אלא שנייניא קמא דקדושה ועומדת יתכן התם: (ו) ד"ה וישם וכו' משתמעין מיינה אלא:

רבינו חננאל (הבשץ)

מעות על מעות החגיגה. תניא כוותיה דחזקיה מסת מלמד שאדם מביא מן החולין בש"א יום ראשון מן החולין מיכן ואילך מן המעשר ובה"א אכילה מן החולין מיכן ואילך מן המעשר. פי' אכילה ראשונה בהמה ראשונה שאתה אוכל בתג לא תהא אלא מן החולין ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא י"ח במעשר בהמה. אבל בירוש' לא דלמא אתי לעשורי ואי אפשר לעשר בירוש' משום סיקרא שסוקר על הבהמה שנמצא כצובע בירוש'. ומסת מנא לן דלישנא דחולין הוא ואמרינן מסת מלשון מס כדכתיב וישם המלך אחשורוש מס על הארץ: **בתני'** ישראל יוצאין י"ח בנדרים ונדרות כו'. ת"ר ושמחת בחגך לשמחת מל מיני שמחות להשמחת מיכן אמרו ישראל יוצאין י"ח בנדרים ונדרות ובמעשר בהמה. והכתבים בחטאת ואשם ובכבוד ובחזה ובשוק יכול אף במנחות ובעופות תלמוד לומר ושמחת בחגך.

^[א] צמ' לימא זה וכן משמע מדעני רבנו עמרם הסוקר להפיל זה מהירושלמי דהטפלה הוא ממעשר' ודריק